

Đề bài
Bình giảng bài thơ
Sóng
của Xuân Quỳnh.

Bài làm

Sau Xuân Diệu, Xuân Quỳnh là thi sĩ viết hay nhất về tình yêu trong văn học Việt Nam ở nửa sau thế kỷ XX. *Sóng* là thi phẩm nổi tiếng của chị.

Tại sao lại lấy sóng làm tiêu đề? Đây là vấn đề thuộc về công việc tạo tác của nhà thơ. Khi viết, tác giả phải mã hóa những ý tưởng của mình vào trong các hình tượng, sự mã hóa đó càng kín đáo thì càng hay. Bài thơ của Xuân Quỳnh đã đạt được yêu cầu đó của nghệ thuật.

Mấy câu thơ đầu gọi ra những điểm đối lập mà thống nhất của sóng

Dữ dội và dịu êm

Ồn ào và lặng lẽ

Đó cũng là những đặc điểm của tình yêu nam nữ.

Sóng có một sức sống mãnh liệt nên phải rời khỏi dòng sông chật hẹp, tiến ra tận bể mênh mông để được hiểu biết mình. Cũng như *sóng nổi khát vọng trong tình yêu, bồi hồi trong ngực trẻ*. Và tuổi trẻ cũng muốn qua sóng khám phá tình yêu đích thực của tâm hồn mình.

Bài thơ có hai hình tượng đi sóng đôi với nhau như hình với bóng. Sóng là ẩn dụ tình yêu của người phụ nữ, là sự hóa thân của em. Nói như ca dao:

Mình với ta tuy hai mà một

Ta với mình tuy một mà hai

Hai nhân vật ấy soi chiếu vào nhau, cộng hưởng với nhau.

Cũng như những người tình muôn thưở, nữ sĩ Xuân Quỳnh muốn tìm lại ngọn nguồn tình yêu:

Trước muôn trùng sóng bể

Em nghĩ về anh em

Em nghĩ về biển lớn

Từ nơi nào sóng lên?

Sóng bắt đầu từ gió

Gió bắt đầu từ đâu?

Em cũng không biết nữa

Khi nào ta yêu nhau

Vậy là không thể cắt nghĩa được sóng là gì, tình yêu là gì, nó có tự bao giờ? Có một chút huyền bí như vậy mới làm cho người ta cảm thấy tình yêu thật đắm say, thật thiêng liêng. Trước Xuân Quỳnh, Xuân Diệu đã từng than thở:

Làm sao cắt nghĩa được tình yêu

Có khó gì đâu một buổi chiều

Nó chiếm hồn ta bằng nắng nhạt

Bằng mây nhè nhẹ, gió hiu hiu...

Như thế là càng cắt nghĩa tình yêu càng không thể định nghĩa được là gì. Tình yêu là sự rung động của trái tim, chỉ có thể cảm nhận được mà không thể giải thích được; nếu giải thích được thì em đã không có tình yêu. Cái lắc đầu *Em cũng không biết nữa* của Xuân Quỳnh mới hồn hậu và đáng mến làm sao.

Đã yêu là nhớ:

*Con sóng dưới lòng sâu
Con sóng trên mặt nước
Ôi con sóng nhớ bờ
Ngày đêm không ngủ được
Lòng em nhớ đến anh
Cả trong mơ còn thức*

Nỗi nhớ của người phụ nữ ở đây thật mãnh liệt. Nó bao trùm cả không gian (dưới lòng sâu, trên mặt nước); nó bao trùm cả thời gian (ngày, đêm); nó chiếm lĩnh cả ý thức (ôi con sóng nhớ bờ) và tiềm thức (cả trong mơ còn thức).

Và cái đẹp nhất trong tình yêu là lòng chung thủy:

*Dẫu xuôi về phương Bắc
Dẫu ngược về phương Nam
Nơi nào em cũng nghĩ
Hương về anh một phương*

Văn hào Tây Ban Nha Xéc-van-tét có nói: *Điều giá trị nhất trong đạo đức của con người là lòng chung thủy*. Trong tình yêu, điều đó lại càng đúng. Người con gái trong thơ Xuân Quỳnh chỉ hướng về anh, kim la bàn của tình yêu chỉ trở về một phương đó là nơi anh ở. Biết được điều đó, người con trai lại càng yêu mến, cảm phục và phấn đấu để nâng tình yêu của mình lên ngang tầm với tình yêu của phái đẹp.

Nhưng tình yêu không chỉ có thuận lợi mà còn đầy trắc trở khó khăn. Nếu đã yêu tha thiết thì phải quyết tâm vượt qua tất cả:

*Ở ngoài kia đại dương
Trăm ngàn con sóng đó
Con nào chẳng tới bờ
Dù muôn vời cách trở
Cuộc đời tuy dài thế
Năm tháng vẫn đi qua
Như biển kia dẫu rộng
Mây vẫn bay về xa*

Tình yêu chung thủy, mãnh liệt sẽ vượt qua mọi khoảng cách như những con sóng vượt muôn vời cách trở để đến với bờ, như năm tháng cần mẫn đi qua cuộc đời, như đám mây kiên trì bay qua biển rộng. Ta bỗng nhớ đến những câu ca dao rất hay của cha ông ta xưa *Yêu nhau tam tứ núi cũng trèo, Ngũ lục sông cũng lội thất bát đèo cũng qua...*

Ước vọng cao nhất của Xuân Quỳnh là có một tình yêu vĩnh cửu:

*Làm sao được tan ra
Thành trăm con sóng nhỏ
Giữa biển lớn tình yêu
Để ngàn năm còn vỗ*

Cũng như sóng trên biển không bao giờ mất, tình yêu đích thực cũng không bao giờ ngừng vỗ cánh.

Với sự luân phiên vẫn bằng, vẫn trắc, tác giả đã tạo nên nhịp điệu hài hòa biến hóa vừa dịu êm, vừa dữ dội như sóng ngầm, sóng cuộn. Người ta nói thơ hay là ở sự cách điệu tâm hồn, là khi có sự thống nhất giữa nội dung và hình thức một cách hài hòa ý vị.

Tình yêu trong bài thơ *Sóng* xuất phát từ một lý tưởng ái quan hệ thật cao đẹp. Nó khác với *kiểu yêu hợp đồng, yêu chốc lát, yêu tay đôi, tay ba* hạ thấp phẩm giá con người.

Sóng là bài thơ đặc sắc được viết theo thể thơ năm tiếng, giàu nhạc điệu du dương. Tình yêu là khát vọng của người thiếu nữ đa tình. Tình yêu phải vươn tới hạnh phúc thủy chung bền vững. Tâm hồn của em, người con gái Việt Nam được nói đến trong bài thơ *Sóng* thật đẹp: trinh trắng, hồn hậu, yêu thương. Đọc đến dòng thơ cuối bài, độc giả còn thấy sóng như còn âm vang mãi trong tâm hồn mình. Đó là những đợt sóng của một hồn thơ giàu nữ tính. Dù Xuân Quỳnh đã đi xa nhưng sóng tình trong thơ chị vẫn *ngàn năm còn vỗ...*

Phan Bá Hàn